

ГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧИТАЛИЩНАТА ДЕЙНОСТ В ОБЩИНА МОНТАНА ПРЕЗ 2025 ГОДИНА

/Приета с Решение № 329/28.01.2025 год.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Народното читалище е една устойчива културна институция със специфична мисия за съхранение и развитие на традиционните ценности на нацията. Дълбоката взаимовръзка с миналото, с традициите, с образователния процес, културата и благотворителността е в основата на авторитета на читалищата и тяхното представяне пред обществото. През своята 150-годишна история българското читалище има своята завоювана позиция за работа в подкрепа на общността и през годините е спечелило доверието на хората. Чрез своите дейности, читалищата насърчават социалната промяна и спомагат за укрепване на гражданското общество. Опирайки се на своите корени като национални, социални, културни, образователни и информационни организации те отговарят и на предизвикателствата на днешния свят.

В съвременните условия на развитие читалищата продължават да играят значителна роля в обществото с многообразието от културно-просветни дейности, а също и благодарение на обстоятелството, че все още успяват да поддържат и развиват най-голямата мрежа от общодостъпни библиотеки в страната.

Настоящата програма за развитие на читалищната дейност в Община Монтана за 2025 г. е разработена в изпълнение на чл. 26а, ал. 1 и 2 от Закона за народните читалища (ЗНЧ), въз основа на представените планове за дейността от председателите и секретарите на народните читалища от Общината и във връзка с чл. 22, ал. 1, 2 и 3 и чл. 23, ал. 1 и 2 от ЗНЧ.

В Община Монтана са регистрирани 24 читалища. Всички те са вписани в Регистъра на народните читалища в Министерството на културата. Съгласно чл. 2 от ЗНЧ, читалищата са традиционни самоуправляващи се български културно-просветни сдружения в населените места, които изпълняват и държавни културно-просветни задачи. В тяхната дейност могат да участват всички физически лица без оглед на ограничения на възраст и пол, политически и религиозни възгледи и етническо самосъзнание.

Община Монтана има богато културно наследство и население, успяло да съхрани своя бит и фолклор, да запази за поколенията множество традиции, обичаи, песни и

легенди, които се представят и интерпретират от читалищните певчески и театрални състави по време на регионални и национални фолклорни фестивали, събори и конкурси.

II. МИСИЯ

Мисията на съвременните читалища е да подпомагат задоволяването на културните, информационните, образователните, социалните и др. потребности на общността, отдалечена от центъра на града, предлагащ много и разнообразни възможности. Да бъдат в помощ и полза на живущите от дадено населено място. Чрез различните културни прояви да разнообразяват ежедневието им. С различните дейности да предлагат възможности на подрастващите и възрастните за осмисляне на свободното време, за превенция срещу вредните прояви в обществото и др. Наред с библиотечната дейност, читалищата се развиват и като културно-информационни центрове, както и в центрове за опазване и развитие на самобитните традиции и народно творчество, за утвърждаване на националното самосъзнание. Важно е мястото им за задоволяване на потребностите на младите хора от малките населени места във времето на интензивно развитие на информационните технологии. Читалищата създават възможност за достъп до информация на хората от всички възрасти. Утвърждават се като място за общуване и участие в различни творчески занимания и изкуства на потребители от различни възрастови групи.

Неотменната през годините ценност е утвърждаване на читалището като традиционна организация, грижеща се за разпространяване на знания, за утвърждаване на духовността и информираността на населението и всички дейности са подчинени на това. Каквито и нови форми на работа да се избират, никога не се забравя, че основната ценност е знанието, а читалището е посредник между него и общността.

В читалищата се получават знания, но се и съхраняват, опознават и препредават голяма част от традиционните ценности на нацията.

Годишната програма за развитие на читалищата ще подпомогне годишното планиране и финансиране на читалищните дейности и ще допринесе за по-голяма прозрачност на изпълняваните дейности. Едновременно с това програмата насърчава читалищата да насочат усилията си към разширяване и разнообразяване на дейността си.

III. ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА НАРОДНИТЕ ЧИТАЛИЩА В ОБЩИНА МОНТАНА ЗА 2025 ГОДИНА

- Развитие, запазване и обогатяване на културния живот, социалната и образователната дейност в населеното място, където осъществяват дейността си;
- Опазване на културно-историческото наследство и националните традиции, възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание;
- Утвърждаване позициите на читалищата като центрове за информираност и места за учене през целия живот;
- Привличане на младежите към дейностите на читалищата;
- Разширяване дейността си извън рамките на обичайната за тях културна сфера и провеждане програми за подпомагане на лицата в неблагоприятно социално положение и малцинствените групи.

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ:

- ✓ Организиране на школи, курсове, клубове, празненства, концерти, ритуали, чествания и други дейности, насочени към всички възрастови групи;
- ✓ Събиране и разпространяване на знания за родния край;
- ✓ Уреждане и поддържане на библиотеки и читални;
- ✓ Развиване и подпомагане на любителското художествено творчество;
- ✓ Участие в проекти и програми;
- ✓ Предоставяне на компютърно обучение, компютърни и интернет услуги;
- ✓ Обучение и подпомагане на учениците в изготвяне на презентации, както и в различни художествено-творчески умения.

IV. ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ

Организационната дейност в читалищата на Община Монтана и през 2025 г. ще бъде насочена към създаване по-добри възможности за работа на читалищните дейци и потребителите, както и активно участие на читалищните настоятелства в дейността на организацията. Може да обобщим, че са създадени добри условия за поддържането на традиционните форми на културата и фолклора и превръщане на читалищата в общодостъпни центрове за библиотечно и информационно осигуряване на населението, както и места за социално общуване и социални услуги.

Изключително важна за организационната дейност на читалищата е работата на настоятелствата и на секретар-библиотекарите по места. Читалищните настоятелства трябва да активизират своята работа, да са двигател и вдъхновител на инициативите по места, да подпомагат, но и да контролират провеждането на изяви на читалищата.

2. ХУДОЖЕСТВЕНО-ТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ И ЛЮБИТЕЛСКО ТВОРЧЕСТВО

Дейността на читалищата и добрата работа по места е най-разпознаваема чрез художествено-творческа дейност и любителското творчество, които са едни от най-важните и съществени задачи на читалищата.

- Ежегодно се организират изяви по различни поводи, чествания на исторически събития, годишнини на личности, бележити дати от местен и национален характер;
- По традиция селищните празници са и храмовите празници и в организацията им основна е ролята на местните читалища, съвместно с кметствата. За реализирането на инициативите се търси и подкрепата на детски градини, училищни ръководства, пенсионерски клубове и местни организации;
- Основна е ролята на читалищата в представянето на българските празници и обичаи. Всички читалища в общината организират прояви, свързани с традиционния битов и православен календар;
- Самодейните състави към читалищата ежегодно вземат участие в различни регионални и национални фолклорни фестивали, събори и конкурси.

Специално внимание и през 2025 г. ще се обърне за привличане на младите хора и учениците към читалищните самодейни колективи, както и за осмисляне свободното време на учениците през лятната ваканция. Продължават и се развиват традиционните изяви с подрастващите в читалищата - летни читални, работа с компютри – изготвяне на презентации, компютърна графика и обучения, изложби от арт работилниците.

Като полезна се очертава тенденцията за гостуване на самодейни състави в други читалища, както и съвместно провеждане на различни инициативи.

В художествено-творческата дейност на читалищата широко е застъпено любителското изкуство. Многобройните школи, фолклорни състави, групи за изворен и автентичен фолклор, предоставят възможност на всеки не само да получава културен продукт, но и да участва в процеса на неговото създаване. За любителското изкуство са характерни общите белези на създаването на културен продукт, който включва

предназначение за всяка възрастова група, без разликата на пол, вероизповедание, етническа или религиозна принадлежност, социален статус.

Всички читалища от община Монтана осъществяват дейности и с представители на различните етноси, забелязват се добри практики в областта на културния обмен между самите читалища.

3. БИБЛИОТЕЧНА ДЕЙНОСТ

Читалищните библиотеки в последните години се развиват все повече като културно – информационни центрове, отговарящи на съвременните потребности на гражданите и осигуряващ равен достъп на всички.

Основните задачи пред читалищните библиотеки са свързани с:

- Извършване на качествено библиотечно-информационно обслужване;
- Насърчаване на четенето и формиране навици за четене и култура на четенето като предоставя достъп на гражданите от ранните години до зряла възраст до разнообразни издания в печатен и електронен формат, бази данни и разнообразни източници на информация;
- Подпомагане на формалното и неформално образование и обучение, ученето през целия живот и преодоляването на неграмотността;
- Съдействие за социалното включване на уязвими групи и хора в неравностойно положение, като предоставя свободен достъп до ресурси и интернет и осигурява възможности за изграждане на ключови компетентности;
- Насърчаване на икономическата активност на гражданите, като оказва помощ на безработни и търсещи работа и на представители на малкия бизнес да намерят необходимата им информация;
- Насърчаване на културата и творчеството, които допринасят за развитието на местната среда.

4. КРАЕВЕДСКА ДЕЙНОСТ

И през 2025 г. част от читалищата ще продължат да развиват краеведска дейност. Краеведската дейност в читалищата е сведена основно до издирване и събиране на сведения, автентични носии и предмети за родния край, обогатяване на етнографските сбирки и популяризирането им основно сред младото поколение.

5. РАБОТА С ДРУГИ ИНСТИТУЦИ И ОРГАНИЗАЦИИ

През 2025 година читалищата ще продължат да търсят възможности за включване в различни проекти и програми:

- Проекти на Министерство на културата
- Национален фонд „Култура“
- Програми на Фондация „Глоб@лни библиотеки“
- Общински фонд за подкрепа на местни инициативи в Община Монтана
- Платформа „АГОРА“
- Други текущи програми пред различни донори

Ще продължи активното сътрудничество на читалищните дейци с Община Монтана, Областен информационен център – Монтана, ОБСНВ и ПИЦ – Монтана, РЕКИЦ – Монтана, отдел „Държавен архив“ – Монтана при дирекция „Регионален държавен архив“ – Монтана, Регионална библиотека „Гео Милев“ – Монтана, Регионален исторически музей – Монтана за актуална информация и помощ при подготвяне на проекти, мероприятия и др.

V. КУЛТУРЕН КАЛЕНДАР ЗА ХУДОЖЕСТВЕНО-ТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ НА НАРОДНИТЕ ЧИТАЛИЩА В ОБЩИНА МОНТАНА ЗА 2025 ГОДИНА

Календарът на изявиите на читалищата е в *Приложение 1* към Годишната програма за развитие на читалищната дейност в Община Монтана през 2025 г.

VI. МАТЕРИАЛНО-ТЕХНИЧЕСКА БАЗА

Материално-техническата база на читалищата включва сградния фонд, оборудването и обзавеждане на библиотеки, салони, зали и други помещения.

VII. ФИНАНСИРАНЕ НА ЧИТАЛИЩАТА

Обезпечаването на читалищните дейности през 2025 г. ще се осъществява чрез финансиране от:

- държавната субсидия, която е за подпомагане на дейността на читалищата за делегираните от държавата дейности за заплати, ремонт, поддръжка, компютърно оборудване и художествено-творческа дейност и е разпределена съгласно указанията от

Министерство на културата към комисиите съставени съобразно изискванията на чл. 23 от Закона за народните читалища;

- общинско финансиране – средства за дейност, за годишнини на читалищата, участия в престижни международни и национални конкурси и фестивали;
- кандидатстване по проекти към Министерството на културата, европейски проекти и програми;
- други източници (наеми на помещения, наем земеделска земя, други наеми, членски внос, дарения и др.);
- развиване на допълнителна стопанска дейност, свързана с предмета на основната им дейност, в съответствие с действащото законодателство, като използват приходите от нея за постигане на определените в устава им цели.

Народните читалища не разпределят печалба.

Разпределението на субсидиите се извършва от Комисия, съгласно чл. 23 от ЗНЧ на основание Указания за дейността на комисиите, извършващи разпределение на годишната държавна субсидия за читалищата, одобрени от Министерство на културата.

Съгласно чл. 26а, ал. 4 от Закона за народните читалища, председателите на читалища представят ежегодно до 31 март пред кмета на общината и Общинския съвет доклади за осъществените читалищни дейности в изпълнение на Програмата и за изразходваните от бюджета средства през предходната година. При отчитане на дейностите в изпълнение на Програмата ще бъдат отчетени и индикаторите за оценка на изпълнението, които са залегнали в информационната карта за дейността на читалищата.

VIII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изпълнението на Програмата ще даде възможност за реализация на набеязаните цели, задачите и основните дейности.

Програмата ще има съществен принос за развитие на образованието и културата и превръщането на народните читалища не само в духовни, но и в съвременни информационни центрове.

Изпълнението на поставените цели и задачи в Програмата за развитие на читалищната дейност в Община Монтана през 2025 г. изисква да се обединят усилията и ресурсите на всички страни, участващи в нейната реализация.

Програмата е отворен документ и при необходимост може да бъде допълвана или променяна.